

KRITISK INFRASTRUKTUR I EN KRITISK TID

Näringslivets nya säkerhetsansvar
Juni 2023

TELE2

Om undersökningen

Undersökningen beställdes av Tele2 och gjordes i samarbete med Paues Åberg genom kvalitativa djupintervjuer med tio svenska företag med verksamhet som klassas som kritisk infrastruktur. Intervjuerna utfördes april–maj 2023.

De medverkande företagen är Arla, Bankomat, Capio, Ellevio, Getinge, PostNord, Skanska, Swedbank, Tele2 och Vattenfall.

Intervjupersonerna är vd, säkerhetschef eller motsvarande. Sammanställningen av resultaten redovisas i denna undersökning.

Tele2:s ambition med undersökningen är att bidra till dialogen mellan näringslivet och staten för att värna Sveriges säkerhet och den kritiska infrastrukturen.

Samtliga citat som återges är från intervjupersoner.

Förord

Vi lever i en ny tid. Säkerhet och förmågan att försvara oss är idag samtalsämnen på varje företag och i varje styrelserum. Situationen i vårt närområde ställer nya krav på samhällets kritiska infrastruktur – och därmed på näringslivet.

Telekom är en grundläggande funktion i ett fritt samhälle och del av denna infrastruktur. Vi på Tele2 vill bidra med kunskap och öppna upp för dialog kring allas vår säkerhet och framtid, och därför har vi tagit fram den här undersökningen.

Undersökningen bygger på intervjuer med tio svenska företag som bidrar med samhällsviktigt värde: energi, livsmedel, hälso- och sjukvård, finansiella system, byggande, och telekom. Syftet har varit att undersöka om näringslivet står rustat för det nya ansvaret.

Beskedet är att företagen står redo att bidra med kompetens och engagemang, men de efterfrågar tydlighet kring ansvaret.

Vi på Tele2 ser fram emot att fortsätta medverka i dialogen om vår gemensamma säkerhet.

Kjell-Morten Johnsen
CEO Tele2

Sammanfattning

Undersökningen visar att det geopolitiska läget idag har en mycket stor påverkan på de tio intervjuade företagen – oavsett bransch. Näringslivet agerar redan aktivt för att värna och skydda affären. Denna nya verklighet kräver mer resurser av företagen, såväl finansiellt som mätt i arbetstimmar. Företagen har också behövt ta in ny kompetens för att öka säkerheten.

Majoriteten av företagen har på olika sätt justerat affärsstrategin som en följd av situationen, genom att lämna vissa marknader och att se över leverantörskedjor.

Företagen upplever en förändrad och förbättrad relation till myndigheter och politiken,

men vill se en starkare samverkan och dialog. Det råder samtidigt stor osäkerhet kring omfattningen av företagens ansvar – med variationer mellan branscherna – liksom i kostnadsfördelningen för att bidra till Sveriges säkerhet.

Många utmaningar kvarstår kring näringslivets roll för den kritiska infrastrukturen. Företagen vill se följande fyra förändringar från politiken:

- bjud in till mer samverkan
- förtydliga ansvaret
- red ut finansieringen
- undvik kostnadsdrivande regler.

Geopolitiska läget påverkar stort

- Samtliga företag uppger att verksamheten och affären påverkats starkt av läget.
- En majoritet av företagen har vidareutvecklat och snabbat på investeringar som planerats sedan tidigare för att möta utmaningarna.
- Flera ställer nu högre krav på att underleverantörer och samarbetspartners ska ha en krisberedskapsplan.
- Flera har tagit fram krisberedskapsplaner i flera led.
- Flera pekar på att det idag är ett antal geopolitiska spänningar som påverkar kärnverksamheten.

“

Säkerhetsläget har enorm påverkan på vår bransch. Effekterna sker i flera led, i leverantörskedjor. Vi funderar mycket idag på beroendeförhållanden.

“

För tio år sedan rustade vi för naturkatastrofer – idag för ett nytt säkerhetspolitisk läge.

Ny verklighet kräver mer resurser

- 9 av 10 företag investerar betydligt mer resurser idag, i form av pengar eller arbetstid – och ser att det kommer att krävas ännu mer framåt. Fokus har legat på omallokering av resurser och ett skiftat fokus.
- Säkerhetsarbetet tar idag en ny form för företagen med hänsyn till fler hotbilder än förr.
- Cyberintrång är ett område som särskilt pekas ut och prioriterats, och företagen uppger att det krävs stora investeringar för att säkra verksamheten.
- Flera uppger att kundernas intresse för säkerhet har ökat, och att hög säkerhet blivit en konkurrensfördel.

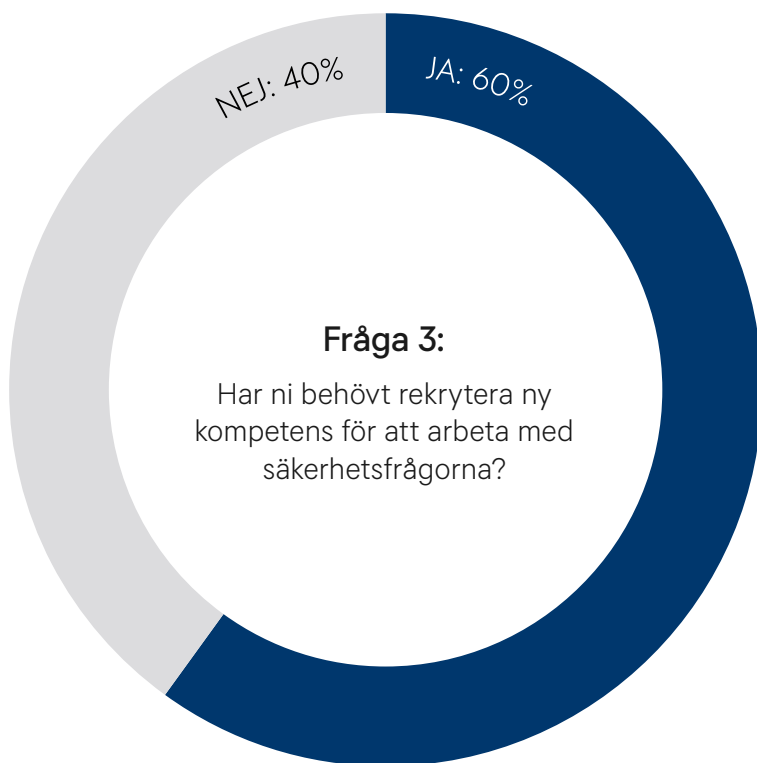
“

Vi lägger betydligt mer resurser på säkerhet idag. Vi kontrollerar mer noggrant samarbetspartners, vilken utrustning vi köper, vilka vi anställer.

“

Du vill inte vara den marknadsaktör som ramlar ihop först – då försvinner kunderna.

Ny kompetens behövs för att stärka säkerheten

- Företagen uppger att fler arbetar med säkerhet idag.
- En majoritet har tagit in ny kompetens. Flera har omorganiserat den befintliga personalen.
- Både nyanställningar och köpt spetskompetens i form av konsulter förekommer.
- Majoriteten nämner digital expertis som ett område som har behövts stärkas upp utifrån den växande cyberhotbilden. Flera lyfter att cybersäkerheten kräver ständig kompetens och ökande investeringar, för att ligga kvar på befintlig säkerhetsnivå.

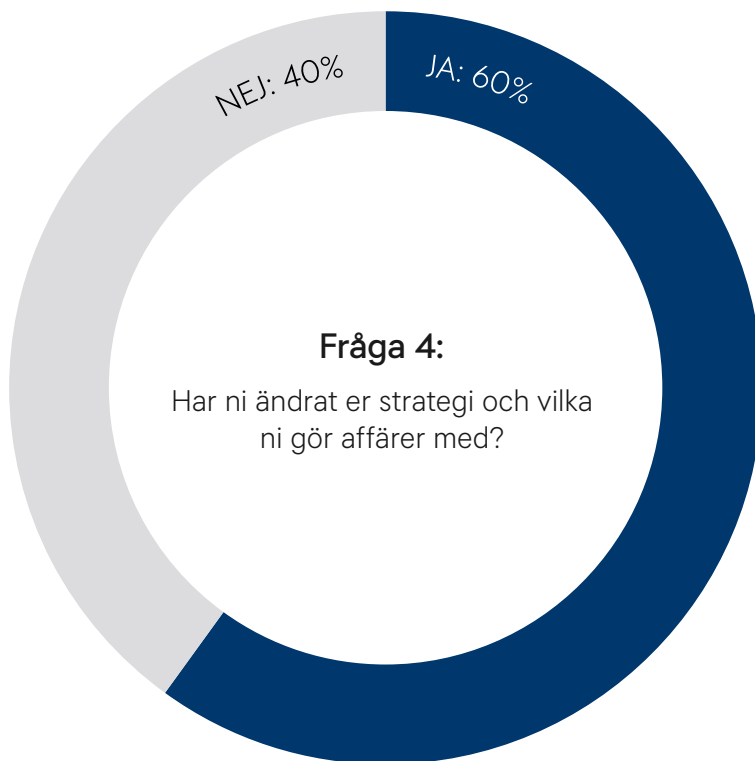
“

Vi behöver idag mer kompetens för att leda och koordinera arbetet.

“

Vi har ökat vår kompetens och resurserna inom säkerhet, men skulle ändå kunna vara dubbelt så många.

Majoriteten har justerat affärsstrategin

- En majoritet av företagen har ändrat eller omarbetat befintlig affärsstrategi.
- Ett par strategier ligger fast, då dessa tagit höjd för utvecklingen. Några har snabbat på beslut – en förnyad push.
- Flera har lämnat affärsmarknader proaktivt för inte skada varumärket samt av säkerhetsskäl.
- Flera har i huvudsak behållit sin strategi, men anpassat sig till rådande sanktioner och bestämmelser.

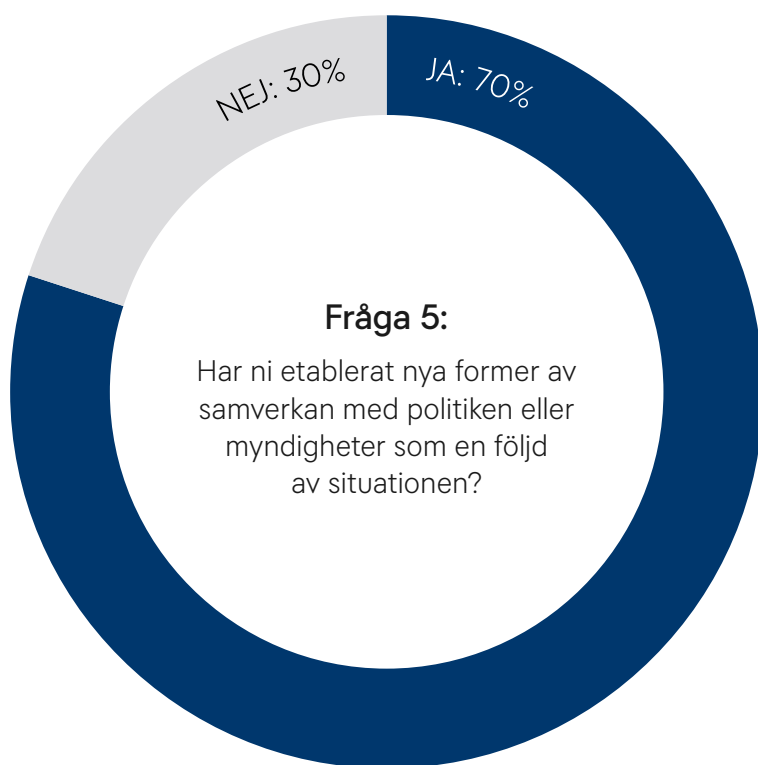
“

Vi har lämnat affärsmarknader både utifrån exponerings- och ryktesrisker.

“

Hela värdekedjan behöver idag vara säkerfrån underleverantör till kund, och kundens kund. Läget har en enorm påverkan.

Stor efterfrågan på mer samverkan

- En majoritet av de intervjuade har stärkt eller etablerat nya former av samverkan med politik och myndigheter.
- Samtliga ser positivt på mer samverkan – flera önskar att näringslivet tidigt bjuds in i arbetsprocessen för kritisk infrastruktur.
- Samverkansformer som påbörjades under pandemin har utvecklats och fått ny innebörd.
- Flera nämner Finland som ett föregångsland för beredskap och samverkan.

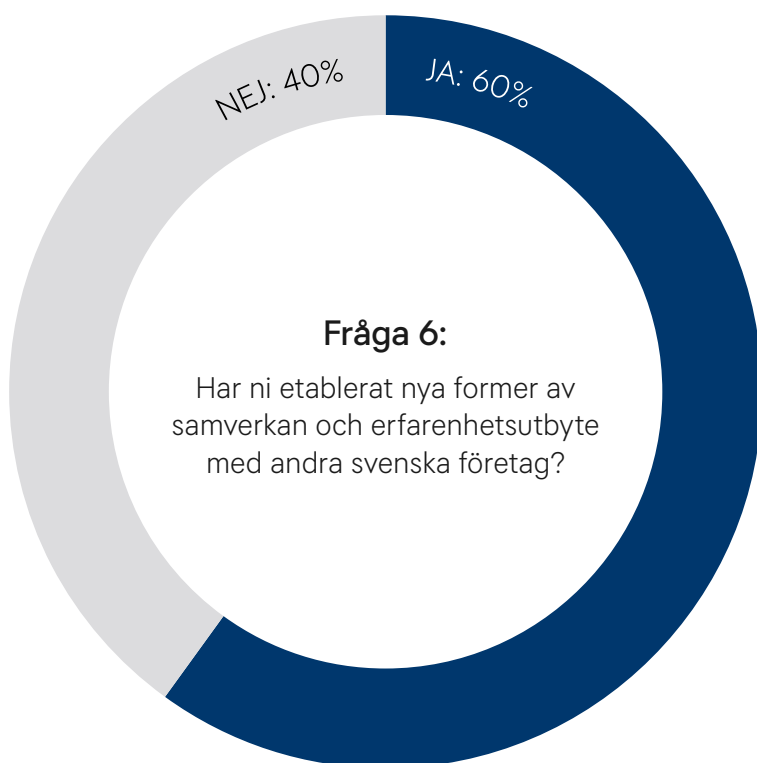
“

Företagen har mycket erfarenhet att bidra med till politiken kring den kritiska infrastrukturen. Vi vill verkligen samverka.

“

Det har skett en stor utveckling – från envägs kommunikation till att myndigheterna nu vill ha utbyte och dialog.

Mer samverkan mellan företagen

- Majoriteten av företagen för nu mer dialog med branschkollegor om säkerhet och beredskap.
- Majoriteten efterfrågar samverkan "på riktigt" mer än att dela erfarenheter – att lösa problem tillsammans.
- Ett fåtal har genomfört krisövningar inom branschen.
- Branschorganisationer pekas ut som viktiga i den nya säkerhetssituationen.

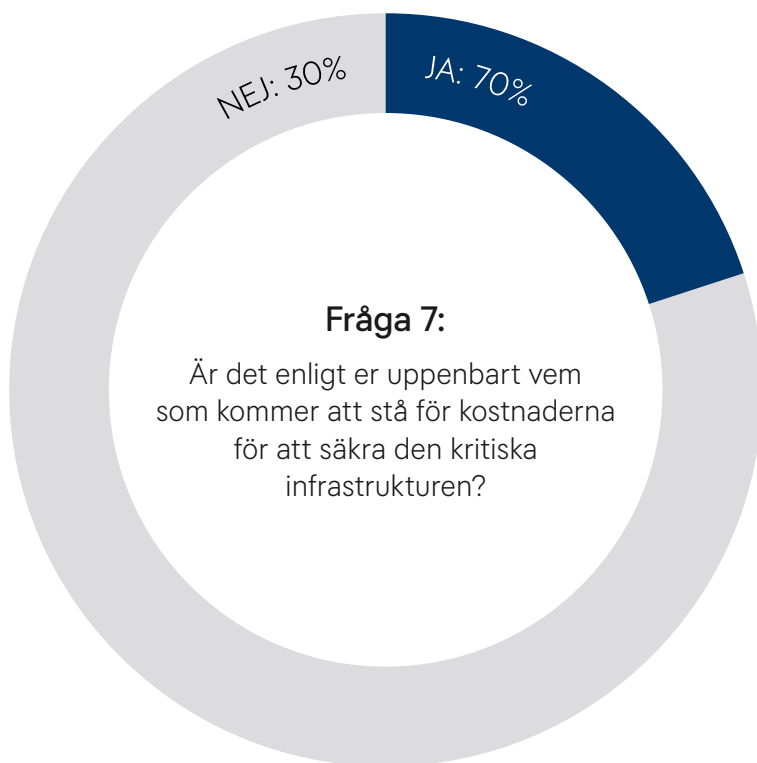
“

Det är viktigt idag att ha en kommunikation även med våra konkurrenter, för att hålla oss uppdaterade gemensamt.

“

Vår marknad är oreglerad, vi har fått börja från noll med att bygga upp samverkan kring säkerhet – stor skillnad mellan olika branscher.

Stor osäkerhet kring kostnadsfördelning

- Majoriteten efterfrågar mer tydlighet från staten. Hälften anser att staten ska stå för kostnaden och hälften förutsätter att den egna verksamheter kommer att få betala.
- Kundbasen och ägandet – stat eller börsen – påverkar hur företag ser på vem som bör stå för kostnaderna.
- Flera lyfter att ett fungerande näringsliv är en förutsättning för att den kritiska infrastrukturen i Sverige ska fungera.
- Säkerhet kostar och kräver prioritering, men skapar också affärsförtroende.

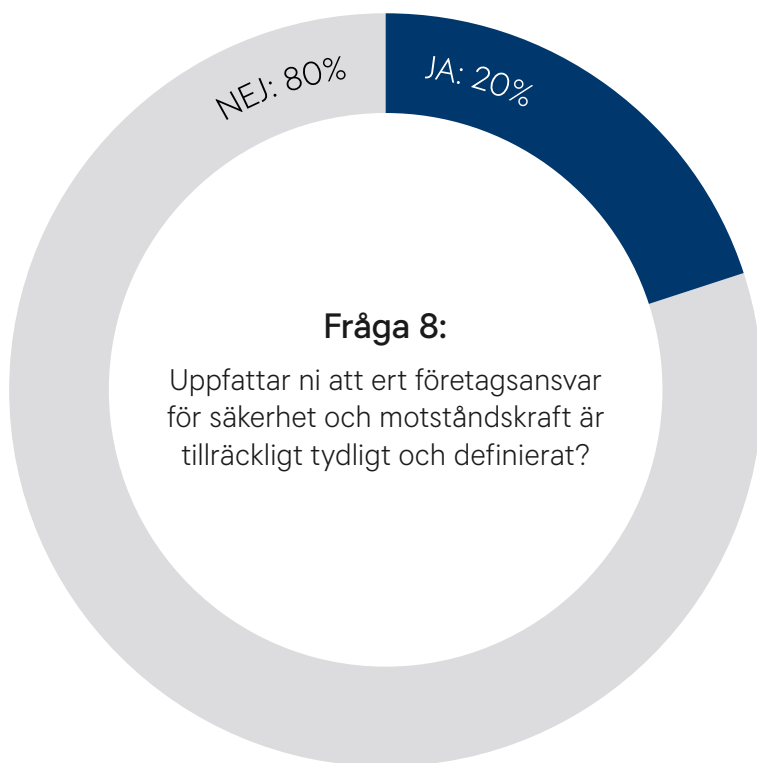
“

Idag är stora delar av den kritiska infrastrukturen privatägd. Vem nu ska stå för notan för Sveriges säkerhet– aktieägarna, kunderna eller staten.

“

Visst kostar det stora summor med säkerheten, men det är förtroendeskapande hos kunderna.

Företagens ansvar upplevs som oklart

- En majoritet av de intervjuade anser att definitionen av företagsansvaret är otydligt – vad krävs egentligen? – och efterfrågar ökad dialog.
- Endast ett par aktörer upplever sitt företagsansvar för säkerhet som tydligt och definierat. Den stora skillnaden beror på reglering mellan olika branscher.
- Tydlig kravställning från myndigheterna efterfrågas.
- Samtliga företag vill medverka aktivt till Sveriges säkerhet.

“

Ansvaret är absolut inte definierat idag. Men vi i näringslivet börjar tagga till innan någon säger till.

“

Detta är en superviktig fråga som måste lösas – vi måste få veta i klartext vad som förväntas. Vilket scenario ska vi arbeta utifrån?

Behov av tidig dialog och proaktivitet

Fortsättning fråga 8: Uppfattar ni att ert företags-
ansvar för säkerhet och motståndskraft är tillräckligt
tydligt och definierat?

- Exakt vad företagen ska leverera vid krig eller kris och när eller hur länge beredskapen ska gälla är i flera fall oklart.
- Myndigheterna uppfattas som senfärdiga och att man i flera fall väntas ta tag i krisen när den väl sker snarare än proaktivt.
- Det finns en önskan om att involvera näringslivet för att klara av att stärka Sveriges motståndskraft gemensamt.
- Företagen ser nytta i att involvera näringslivet tidigt i planeringen.

“

Politiker, lägg undan beröringsskräcken – öka utbytet!

“

Myndigheterna verkar livrädda för att komma igång med samverkan innan de själva är igång. Men då tappar vi tid – därför har näringslivet börjat jobba på egen kammare.

Många utmaningar kvar kring kritisk infrastruktur

Fråga 9: Vilka tycker du är de viktigaste utmaningarna när det gäller samhällsviktiga aktörers ansvar för kritisk infrastruktur?

- Företagen menar att det framåt behövs ett tänk kring prioriteringar i relation till kunder och politik, eftersom säkerheten förutsätter investeringar och därmed betalningsvilja.
- Det finns också behov av kunskapshöjande insatser mot bransch, kund och stat angående företagets kritiska infrastruktur.
- Staten måste enligt majoriteten av företagen våga välja bland kritisk infrastruktur – i vilken ordning, vad är viktigast, för vilket scenario?

“

Det kommer krävas en öppen dialog med kunderna om vilka delar av säkerheten som är mest relevanta, så att det blir så stor utväxling för investeringarna som möjligt. En sådan dialog behövs även med politiken.

“

Säkerheten måste stå i proportion till vad politiken vill uppnå. Ju fler regler, desto mer kostsamt för företagen. Ansvar hänger ihop med kostnaderna.

Fyra rekommendationer

Företagens stora utmaning är otydligheten. Staten behöver vara tydlig med vilka förväntningar som ställs för att ge näringslivet rätt förutsättningar att svara upp. Företagens sammanvägda rekommendationer till politiken är:

1

Bjud in oss till mer samverkan

2

Förtydliga vårt ansvar

3

Red ut finansiering

4

Undvik kostnadsdrivande regler

“

Det är viktigt framöver med tajtare samverkan mellan näringsliv och myndigheter så att vi tillsammans gör rätt säkerhetsåtgärder. Alla ska inte göra allt – utan det som är klokast.

“

Kräver man att vi ska hantera Sveriges säkerhet måste vi också få stöd för det.

Medverkande företag

Arla, Bankomat, Capio, Ellevio, Getinge, PostNord, Skanska, Swedbank, Tele2, Vattenfall

